

Ministarstvo turizma
REPUBLIKE HRVATSKE

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

Cooperazione
Civile
Ministero degli Affari Esteri

VEZ DUBROVAČKOG PRIMORJA - HRVATSKI SUVENIR

Sela Dubrovačkog primorja nalaze se nanizana u brdovitom dijelu Primorja te se spajaju sa selima uz obalu u obliku kolarina, kojeg mlada nosi na vjenčanju i za svečanosti. U Domovinskom ratu stradalo je 99% sveukupnog bogatstva, komunalna infrastruktura, uništen je i narušen sklad prirode i ljudskog življenja.

Zbog ratnog požara i stradavanja Dubrovačkog primorja 1991/92. godine nestali su vrijedni etnografski predmeti i stare primorske nošnje, a veoma mali broj stanovnika je sačuvao odjevne predmete primorskog tradicijskog ruha.

Deša Slano potaknula je, poslije Domovinskog rata, projekt Obnova identiteta Dubrovačkog primorja, u sklopu kojeg je započela obnovu primorske nošnje koja je bila zapuštena i uništena u Domovinskom ratu. Prve radionice terzijskog veza organizirale su gđe Marija Kola-Pendo i Melanija Milić uz voditeljicu Juliju Kaleb.

Kasnije se na inicijativu učiteljice Marije Weltrusky počelo s obnovom i primjenom karakterističnog primorskog veza koji je ukrašavao mladenkinu maramu koju je nosila oko vrata (uz lanetu) i ponte kojima su ukrašavane kamižolice.

Deša Slano već šestu godinu zaredom organizira malu školu primorskog veza u kojoj sudjeluju djevojke i djevojčice pod voditeljstvom gospođa Nike Tomović i Marije Weltrusky. Unatoč loše očuvanim originalima i manjku opisa primorskog veza u stručnoj literaturi, ove zaljubljenice u primorsku tradiciju, uspijevaju rekonstruirati predložke uzoraka veza i prenose znanje na mlađe generacije.

PRIMORSKI VEZ

Jedini dijelovi primorske nošnje ukrašeni vezom su maramica i kamižolica i to jednostavnijim pontima provlačenja, križića, lančića i sl. Zovu ga plosni bod ili plosni ponat ili punjenje provlačenjem tako da je s obje strane tkanine popunjeno.

Kamižolica je prsluk od vunenog delena osnovne crne boje sa šarenim vezenim cvjetnim uzorkom. Iskrojena je od dvije jednake prednjice koje širinom zahvaćaju i jedan dio leđa, spojene trakama ili poramicama. Ipak ovaj vez u većoj mjeri nalazimo na trokutastoj marami od tankog bijelog batista ili botane (žutica) koju mladenka nosi uz svečano ruho lanetu. U jednom kutu marama nalazi se bogati primorski vez, izveden raznobojnom vunicom.

Osnovni motiv tog ukrasa su cvjetne grančice izrađene crvenom, ružičastom i žutom vunicom koja izvire iz oblikovanog srca. Motiv srca naznačen je nanizanim žučkastim pulijama ili šljokicama kojeg nazivaju dinarići. Uz taj središnji motiv nalazi se šira cvjetna bordura od nanižanih raznobojnih listića unutar kojih se nalazi stilizirani oblik primorskog šipka (granate). Listići i motiv granate izvedeni su naizmjenično crvenom, ljubičastom, zelenom, žutom i ružičastom vunicom.

Taj motiv je još naizmjenično ispunjen našivenim sitnim pulijama. Uz izvezenu borduru našita je pozlačena pruja srme u obliku rombova. Iznad tog vezenog motiva još su izvezeni stilizirani cvjetići s listićima. Dvije stranice marame opšivene su naizmjenično žutim i crvenim resama.

Dešine članice provodeći projekt Obnova identiteta Dubrovačkog primorja, pronašle su i različite uzorke vezenih marama, na kojima su stranice ukrašene ručno izrađenom čipkom.

U kulturi i tradiciji našeg društva vjenčanje je smatrano prijelazom žene iz djevojaštva u zrelost, te stoga nije bez razloga kako ovaj vez nalazimo upravo na marami mladenke.

Vez je svojim motivima i korištenim bojama, pretežno crvenom, služio ne samo kao dodatni ukras najsvečanijeg ruha žene već i kao svojevrsna zaštita mladenke od uroka i zlih pogleda, kojima u tom prijelaznom razdoblju bila izložena.

ZAKLJUČAK

U okviru aktivnosti projekta Obnova identiteta Dubrovačkog primorja Deša Slano uspjela je rekonstruirati pet ženskih primorskih nošnji, četiri različite marame oko vrata izvezene vunom na botani ukrašene metalnim trakicama i šljokicama, vunenim kerama ili ručno izrađenom čipkom. Sve sukladno originalima, povijesno točno, skladno i kompletno. Uspješno usvojene osnove primorskog veza i primjena toga veza na uporabnim predmetima – suvenirima (stolnjaci, ženske torbice, mirisni jastučići, etuiji za naočale, platnene vrećice, segnolibri, platnene narukvice i dr.) održava tradiciju rukotvorstva živom, ali i promovira na najbolji način baštinu i identitet Dubrovačkog primorja.

Dugoročno gledano ovakvi projekti revitaliziranja tradicije usmjereni na razvoj odgovornog turizma ne oživljavaju samo tradiciju, već i život u Primorju te pridonose bogatijoj i raznolikijoj turističkoj ponudi.

Projekt "Vez Dubrovačkog primorja - hrvatski suvenir" financira:

Ministarstvo turizma RH

Nošitelj projekta:
DEŠA - Dubrovnik

Voditeljica projekta:
Marija Weltrusky

Autor letka:
Romana Hansal

Grafički dizajn:
Ana Grgić

DEŠA - Dubrovnik
Frana Supila 8
20 000 Dubrovnik

tel: (+385 20) 420 145
fax: (+385 20) 411 033
e-mail: desa@du.t-com.hr

web: www.desa-dubrovnik.hr
skype: [desadubrovnik1](https://www.skype.com/name/desadubrovnik1)

